

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับการปกครองท้องถิ่นไทย

ASEAN ก่อตั้งขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา บนพื้นฐานของความต้องการจะสกัดกั้นการขยายตัวของประเทศที่มีแนวคิดสังคมนิยม โดยมีประเทศร่วมก่อตั้ง ๕ ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ในเวลาต่อมา ได้มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา รวมมีสมาชิกทั้งหมด ๑๐ ประเทศ

หลังจากสงครามเย็นสิ้นสุด โลกก้าวเข้าสู่ยุคสงครามทางการค้า การต่อสู้ทางอุดมการณ์ทางการเมืองได้อ่อนกระแสลง และถูกทดแทนด้วยการต่อสู้ทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้เกิดการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ดังจะเห็นได้จากความพยายามในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ อาทิ AFTA NAFTA EU WTO เป็นต้น

ปรากฏการณ์การรวมตัวของ EU เป็นรูปแบบของสหพันธรัฐ คือ แต่ละรัฐที่รวมกันนั้น ยังคงมีเอกราชเป็นของตัวเอง หรือเรียกว่า confederal state ภายใต้ข้อตกลงยกอำนาจบางอย่างให้องค์กรที่เหนือกว่ารัฐเป็นผู้ดูแล โดยใช้กติกาตามสนธิสัญญา (EU-Masstrict Treaty) ผลของ EU ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก สืบเนื่องจากการเปลี่ยนกฎกติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้เงินสกุลเดียวกัน การผ่อนปรนเรื่องพรมแดน หรือมาตรการภาษีการค้า ๐% เป็นต้น

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่

- ๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC)
- ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)
- ๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC)

โดยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน่าจะเป็นส่วนที่เกิดผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรมต่อประเทศสมาชิกมากที่สุด เป้าหมายสำคัญของ AEC และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น คือ

เป้าหมายสำคัญ	ผลกระทบ
๑) เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน แรงงาน และเงินทุนที่เสรี	<ul style="list-style-type: none"> ● อาจมีการลงทุนจากต่างประเทศ ในประเทศ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศที่มี ฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า ● ธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง SMEs อาจถูกซื้อ กิจการหรือร่วมทุนจากต่างประเทศ ● เกิดความต้องการจากกลุ่มทุนต่างชาติให้มีการ พัฒนาระบบเครือข่ายการคมนาคม รวมถึง โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ มากขึ้น ● กลุ่มแรงงานวิชาชีพอาจโยกย้ายระหว่าง ประเทศตามแรงจูงใจทางด้านค่าจ้าง และกลุ่ม แรงงานทั่วไปก็อาจย้ายเข้ามาทำงานในประเทศ ไทยมากยิ่งขึ้น ● การเคลื่อนย้ายในเรื่องแรงงานอาจก่อให้เกิด ปัญหาโรคระบาดได้
๒) เพื่อให้เกิดตลาดและฐานการผลิตร่วม	<ul style="list-style-type: none"> ● การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรที่จำเป็นต่อการ ผลิต อาทิ เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน การใช้ ทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น และอาจมีปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมตามมา
๓) เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างขีดความสามารถใน การแข่งขัน	
๔) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเสมอภาค	
๕) เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้ ดีขึ้น	

ผลกระทบของ AEC ต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวทางการปรับตัว

ผลกระทบ	แนวทางการปรับตัว
๑) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	<ul style="list-style-type: none"> ● จำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนภายในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการผลิตเช่น ไฟฟ้า และประปา ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง
๒) การพัฒนาส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ● จำเป็นต้องทบทวนถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลและช่วยเหลือธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้ท้องถิ่น รวมถึงวิสาหกิจชุมชน และอาจจำเป็นต้องทบทวนนโยบาย และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการลงทุนภายในท้องถิ่น
๓) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีบทบาทมากขึ้นในการเฝ้าระวังการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ● มีการกำหนดแผนและมาตรการป้องกันและบรรเทาวิฤติทางด้านสิ่งแวดล้อม ● มีการชักจูงทำความเข้าใจในแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทบทวนขอบเขตอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
๔) สังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตอาจมีปัญหาสืบเนื่องมาจากแรงงานอพยพ ทั้งในปัญหาความยากจน และโรคระบาด	<ul style="list-style-type: none"> ● อาจต้องมีแนวทางหรือนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องต่างๆ อาทิ การป้องกันโรคระบาดและการจัดการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน การจัดการศึกษาให้กับลูกหลาน การบริหารจัดการเรื่องแรงงานต่างชาติดที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และการจัดสวัสดิการให้แก่แรงงานอพยพ

ผลกระทบ	แนวทางการปรับตัว
๕) การรักษาความสงบเรียบร้อย	<ul style="list-style-type: none"> ● อาจต้องมีบทบาทหน้าที่ในเรื่องการเฝ้าระวังปัญหาด้านอาชญากรรมมากขึ้น ● ในบางพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจำเป็นต้องพัฒนาระบบและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานอพยพพร้อมกับราชการส่วนกลางเพื่อนำมาใช้ในยามจำเป็น ● ในบางกรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องร่วมกับชุมชนในการกำหนดกติกาและหลักเกณฑ์ของชุมชนสำหรับแรงงานต่างชาติ
๖) การจัดการด้านภาษา วัฒนธรรม และจารีตประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> ● อาจจำเป็นต้องจัดทำข้อมูลที่จำเป็น สำหรับแรงงานต่างชาติเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอาเซียนอื่นๆ ● ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนับเป็นโอกาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะของบประมาณเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการจัดบริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐานเป็นพื้นฐานของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามในภาพรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องปรับตัว ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

๑) การประสานความร่วมมือกับส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจอื่นๆ ในการปรับบทบาทภารกิจ

๒) การพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาอังกฤษ รวมถึงภาษาอื่นๆ ในอาเซียน

๓) การปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางพื้นที่ เช่น ในพื้นที่จังหวัดชายแดน หรือจังหวัดที่มีแรงงานต่างชาติ อาจจำเป็นต้องมีฝ่ายหรือกองวิเทศสัมพันธ์ หรือในบางพื้นที่อาจต้องมีการตั้งสำนักหรือกองใหม่ๆ ขึ้นตามความจำเป็น เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ได้

เรียบเรียงจากการบรรยายของ ผศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุม ๕๕๐๑ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น